

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ
КРИМІНОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ

Вісник
Кримінологічної асоціації України

**АКТУАЛЬНІ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ
У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 20-річчю заснування кафедри
кримінального права та кримінології
Харківського національного університету
внутрішніх справ
12 травня 2012 року

Том I

Харків
2012

Такий підхід дозволить диференціювати та індивідуалізувати кримінальну відповідальність осіб за погрози.

Список використаних джерел:

1. Словарь по уголовному праву / А.В. Наумов. – М.: Изд-во Московск. ун-та, 1997. - 187 с.;
2. Уголовное право России. Особенная часть: [учеб. для юрид. ВУЗов] / А.Н. Игнатов; Ю.А. Красиков. – М.: Изд-во Московск. ун-та, 2000. – 346 с.;
3. Уголовное право. Особенная часть: [учеб. для юрид. ВУЗов] / И.Я. Козаченко; З.А. Незнамов; Г.П. Новосёлов – М: Изд-во Московск. ун-та, 2001. – 362 с.;
4. Российское уголовное право. Особенная часть: [учеб. для юрид. ВУЗов] / М.П. Журавлев; С.И. Никулин – М.: Норма, 1998. – 326 с.;
5. Тихомирова Л.В. Юридическая энциклопедия / Л.В. Тихомирова, М.Ю. Тихомиров. – М.: Норма, 1999. – 347 с.;
6. Крашениников А.А. Угроза в уголовном праве России (проблемы теории и практики правового регулирования) / А.А. Крашениников. – Ульяновск: Изд-во Ульяновск. ун-та, 2002. – 267 с.

Христич Інна Олегівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», старший науковий співробітник сектора дослідження проблем злочинності та її причин Інституту вивчення проблем злочинності Національної академії правових наук України

ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ОБСЯГІВ ЛАТЕНТНОЇ ВІКТИМНОСТІ

Питання запобігання злочинності в нашій країні дуже актуальне, тому що в останні роки, незважаючи на зменшення чисельності населення України в цілому, злочинність зростає. Так, у 2011 р. було зареєстровано в цілому 515833 злочинів, що на 3% більше, ніж у 2010 р., коефіцієнт злочинної інтенсивності склав 113 злочинів на 10 тис. населення, приріст по відношенню до 2010 р. – + 3,7 %. При цьому мати на увазі, що рівень латентності злочинів достатньо високий.

Загальна кількість осіб, які потерпіли від злочинів, відповідно офіційним статистичним даним, неухильно зростає. У 2011 р. їх кількість склала 343159 осіб, приріст по відношенню до 2010 р. склав + 6,8 %, при цьому питома вага загиблих від злочинів зали-

шається серед потерпілих значною, практично 2 % (67426 осіб). При цьому необхідно підкреслити, що кожний потерпілий – це обов'язково жертва злочину, але не кожна жертва потрапляє до статистичних даних у якості потерпілого, оскільки існує досить велика кількість латентних злочинів і, відповідно, латентних жертв злочинів (латентна віктимність).

Під час вивчення кримінальної, судової статистики завжди повинно поставати завдання: з'ясувати рівень латентності. Наприклад, при аналізі динаміки злочинності треба з'ясувати, зросла чи зменшилась латентність, і як вона впливає на зміни статистичної картини злочинності. При аналізі регіональних відмінностей встановлюється, чи не пов'язані вони з порушеннями у реєстрації злочинів у різних регіонах. Можливо, в одному регіоні більш ретельно реєструють усі злочини і за рахунок цього там злочинність, за результатами аналізу статистики, виглядає більш високою, порівняно з іншим регіоном, де злочини не виявляють, приховують.

Так, якщо ми проаналізуємо дані про потерпілих за 2011 р., то з'ясуємо, що в середньому на 10 тис. населення припадало потерпілих 75,2 особи, найнижчий показник було зареєстровано у Івано-Франківській – 29,7; у Львівській – 33,1. При цьому питома вага загиблих серед потерпілих в Івано-Франківській склала 2,7 %, у Львівській – 2,2 %. Якщо ми проаналізуємо дані по регіонах, де потерпілих значно більше на 10 тис. населення, то питома вага загиблих буде значно менша: Дніпропетровська область – 1,6 %; м. Севастополь – 1,5 %, Автономна Республіка Крим – 1,3 %.

Існує необхідність щодо вивчення рівня віктимізації населення з метою адекватної оцінки стану злочинності і шкоди, якої вона завдає («ціна злочинності»).

Як відомо створення віктимології пов'язується з іменами Ганса фон Гентінга (1888 – 1974) та Бенджаміна Мендельсона (1900 – 1998). Інакше кажучи, час народження необхідно відносити на період з 1941 по 1948 рр., коли вони надрукували свої основні положення. Хоча відомості про жертву злочину ми знаходимо ще у стародавніх міфах древньої Греції, а також у біблейських сюжетах.

Якщо проаналізувати розвиток віктимологічного знання за кордоном, то його умовно можна поділити на декілька етапів: перший – це виникнення віктимології як самостійного напрямку кримінології внаслідок розвитку кримінологічних та психологічних знань (40-50-ті роки ХХ ст.); другий – етап розвитку теоретичних знань та розробки перших спеціалізованих програм надан-

ня допомоги жертвам злочинів і відшкодування завданої шкоди (69-70-ті роки ХХ ст.); сучасний – практичної реалізації віктимологічних досліджень. На цьому етапі йде поступова відмова від обвинувального напрямку і пошуку «вини» потерпілого до напрямку захисту прав жертви злочину [1, с. 17; 2, с. 14–15; 3, с. 18–19].

Основна мета віктимологічного вивчення особи потерпілого – це не тільки з'ясування стану та тенденцій розвитку злочинності, а й розробка заходів запобігання злочинності. Ці заходи можуть і повинні мати обов'язковий та рекомендаційний характер. Про цьому кожний з цих заходів може проявлятися на індивідуальному, груповому і загальному рівнях. Зрозуміло, що про рівень латентної віктимності ми можемо мати лише приблизне уявлення. Так, деякі автори вважають, що 20-30 % дорослого населення в Росії латентно віктимні [1, с. 187], деякі вважають, що по крадіжкам не з житлового приміщення, хуліганству і економічним злочинам – 90 %, а по звалтуванню та катуванню – до 80 % притаманна латентна віктимність [4]. Такі наведені дані (їх розходження при оцінці стану цього явища в межах однієї країни (Росії) свідчать про необхідність систематичного дослідження латентної віктимності.

Усі прийоми і методи виміру латентної віктимності з урахуванням їх специфіки і сфери можливого застосування можна звести до таких груп. Перша група – це соціологічні прийоми і засоби: спостереження, опитування, анкетування, експертні оцінки, обстеження віктимізації населення, контет-аналіз засобів масової інформації, аналіз документів. Друга група – це засоби, які застосовуються в оперативно-слідчій діяльності. Третя група – економіко-правовий аналіз господарської діяльності. Четверта група – порівняльний аналіз показників статистичної звітності, службових документів.

Найбільш розповсюдженими соціологічними методами для пізнання і оцінки рівня латентної віктимності є методи масового опитування і анкетування населення. Цей метод найбільш універсальний. Його застосування дає змогу виявити думку респондентів про стан латентної віктимності не тільки по регіону в цілому, а й стосовно окремих територій та видів злочинів; із застосуванням комп'ютерних технологій дати системний аналіз з урахуванням впливу різних соціально-економічних факторів. Важливими соціологічними методами є і аналіз повідомлень засобів масової інформації, а також спостереження за діяльністю в господарській, суспільній, державних сферах.

У зарубіжних країнах в останні роки широко застосовується порівняльний аналіз рівня віктимізації населення, як один із найбільш об'єктивних і вірогідних методів отримання інформації про стан злочинності в цілому, а також про злочинність проти особи.

Вважаю, що настав мабуть вже час Державній службі статистики щорічно проводити загальнодержавне вибіркове обстеження рівня латентної злочинності, в якому буде можливість з'ясувати і стан латентної віктимності, тим паче, що в більшості країн світу це проводиться.

Список використаних джерел:

1. Ахмедшина, Н. В. Криминологическая виктимология: современное состояние и перспективы развития [Текст] : дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08 / Н. В. Ахмедшина; Томск, 2010 – 210 с.
2. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) [Текст] кол. авт. За загл. ред. Ю.В.Бауліна, В.І.Борисова. – Х.: Вид-во Кроссруд, 2008. – 364 с.
3. Сенаторов, М.В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві [Текст]: монографія/ М.В.Сенаторов. – Х.: Право, 2006 – 208 с.
4. Алауханов, Е. Криминология: учебник/ Е.Алауханов – Алматы, 2008. – 429 с. Режим доступу [Електроний ресурс] <http://www.allpravo.ru/library/doc4204p0/instrum685>

Христова Юлія Вікторівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ У СПІВУЧАСТІ

У судовій практиці не знайшли однозначного вирішення питання про застосування окремих положень Кримінального кодексу (далі – КК) України щодо призначення покарання співучасникам злочинів. Вони обумовлені, по-перше, великою амплітудою між нижчою та вищою межами одного й того самого виду покарання. Так, середнє значення амплітуди покарання у виді позбавлення волі в санкціях статей КК України за злочини, вчинені у співучасті, становить близько 5-ти років. По-друге, кіль-